หรือทั้งหมดที่พวกเขาทำไปอาจไม่ใช่อื่นใดเลย นอกเสียจากความอคติที่มีต่อท่านอัลลามะฮฺอัลบานีย์และ “ลัทธิเล่นพรรคเล่นพวกนิยม” จนส่งผลให้พฤติกรรมสองมาตรฐานของพวกเขาปรากฏให้เราเห็นกันอยู่บ่อยครั้ง!

เก็บตกจากงานสัมมนาวิชาการ[202] ในประเด็นของอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อิบนุศิดดี้ก อัลฆุมารีย์ﷺ

หนังสือ “อัลญามิอุศเศาะฆีร” เป็นหนังสือที่โด่งดังมากที่สุดเล่มหนึ่งของท่านอัลฮาฟิซฺ อัซซุยูฏีย์ﷺซึ่งเป็นหนังสือที่ท่านได้รวบรวมฮะดีษบทสำคัญ ๆ ของศาสนาอิสลาม อย่างไรก็ตาม ในโลกร่วมสมัยกับรุ่นปู่ทวดเรานี่เอง ได้ปรากฏท่าน “อัลฮาฟิซฺ” คนใหม่ขึ้น ณ ดินแดนโมร็อกโกและได้ก้าวขึ้นมาเป็น “คอติมะตุลฮุฟฟาซฺ” (นักท่องจำฮะดีษจำนวนมหาศาลท่านสุดท้ายของอุมมะฮฺ) บนแผ่นดินกรุงไคโร จนกล่าวได้ว่าในเวลานั้นคงไม่มีใครที่จะรอบรู้และจดจำฮะดีษมากเท่าเขาผู้นี้แล้ว ความรอบรู้ของเขาได้ผลักดันให้เขาไต่ระดับความ “อาลิม” ขึ้นไปอยู่เหนือผู้รู้ในกรุงไคโรยุคนั้นแทบทั้งหมดแล้ว เขาผู้นี้มีนามว่าและยศในวงวิชาการว่า “อัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อิบนุมุฮัมมัด อิบนุศิดดี้ก อัลฆุมารีย์ อัลฮะซะนีย์” (เป็นสายโลหิตของท่านเราะซูลﷺผ่านทางท่านอัลฮะซันﷺลงมาจนถึงฝั่งบิดาและฝั่งมารดา)

ความรอบรู้ของอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อิบนุมุฮัมมัด อิบนุศิดดี้ก อัลฆุมารีย์ผู้นี้ พิสูจน์ได้จากหนังสือที่เขาประพันธ์ทั้งหมดในชีวิตที่มีมากถึง 156 ชื่อ[203] (บางชื่อมีจำนวนยาวถึง 8 เล่มจบ เช่นหนังสือที่ท่านได้ทำการแจกแจงที่มาของฮะดีษในตำราบิดายะตุลมุจตะฮิดของท่าน

---

[202] งานสัมมนาในชื่อ Assabiqoon Islamic Forum ครั้งที่ 3 ในวันอาทิตย์ที่ 18 สิงหาคม 2567 ภายใต้หัวข้อหลักคือ “พิสูจน์การมีอยู่จริงของพระเจ้า” ในงานนี้ข้าฯ อภิปรายในหัวข้อย่อย คือ “แนวทางในการศึกษาอัลกุรอานและอัซซุนนะฮ์ในบริบทยุคสมัยแห่งความสงสัยและการตั้งคำถาม”

[203] จำนวนเล่มตามที่ระบุไปนี้ คือจำนวนรายชื่อตามที่ท่านชัยคฺเราะบีอฺ ชาตีลา ได้กล่าวไว้ในบทนำหนังสือ “อัลมุฆีรฺฯ” โปรดดู อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ อัฏฏ็อนญีย์ อัลมัฆริบีย์ อัลฮะซะนีย์, *อัลมุฆีรฺอะลัลอะฮาดีษอัลเมาฎูอะฮฺฟิลญามิอิศเศาะฆีร*, ตรวจทานโดย เราะบีอฺ ชาตีลา, หน้า 48.

อิบนุรุชดฺ อัลมาลิกีย์ﷺ) และส่วนใหญ่ของตำราที่อัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ﷺได้ประพันธ์ไปมักมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสตร์ฮะดีษและการวิภาษผู้รายงานฮะดีษ

มากไปกว่านั้น ท่าน "บรมครูฮะดีษนามระบือแห่งรั้วอัลอัซฮัร" ที่ใครต่างก็อ้างชื่อกันถ้วนหน้าว่า "ฉันเป็นลูกศิษย์ของท่าน" คือท่านชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัลฆุมารีย์ ก็ไม่ใช่ใครที่ไหนเลย เขาเป็นน้องชายแท้ ๆ คนที่สองในตระกูลอัลฆุมารีย์นั่นเอง เพียงแต่ถ้าเทียบความรอบรู้และเจนจัดระหว่าง อัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด กับ ชัยคฺอับดุลลอฮฺ ผู้เป็นน้องชายแล้ว ก็ดูเหมือนน้องชายยังห่างไกลกันหลายโขมากเมื่อเทียบกับพี่ชายของตน ซึ่งก็ไม่แปลกที่ชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัลฆุมารีย์ จะเคยพูดสรรเสริญท่านพี่ของเขาในทำนองว่าความรู้ในศาสตร์ฮะดีษของพี่ชายเราก็พอได้กับท่านอัลฮาฟิซฺ อิบนุฮะญัรและอัซซะคอวีย์เลยทีเดียวเชียว! แม้แต่ท่านบรมศาสตราจารย์ ดร.อะลีย์ ญุมอะฮฺ ยังเคยบอกไว้ว่า ชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัลฆุมารีย์ เป็นอาจารย์ของเราและท่านเป็นนักฮะดีษซึ่งเชื่อถือได้มากที่สุดในกลุ่มนักฮะดีษร่วมสมัย แต่ข้าฯ ไม่ทราบว่าทำไมท่าน ดร.อะลีย์ ญุมอะฮฺ ถึงได้ลืมเอ่ยชื่อพี่ชายของชัยคฺไปได้

ประเด็นคือ ท่านอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัดผู้นี้ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งซึ่งได้สร้างตำนานหน้าใหม่แห่งวงการฮะดีษขึ้นมาในชื่อว่า (المغير على الأحاديث الموضوعة في الجامع الصغير) และหนังสือเล่มนี้ ท่านอัลฮาฟิซฺได้ระบุในบทนำที่อยู่ในตอนต้นของหนังสือว่า

فَقَدْ ذَكَرَ الْحَافِظُ السُّيُوطِيُّ فِي خُطْبَةِ كِتَابِهِ الْجَامِعِ الصَّغِيرِ أَنَّهُ صَانَهُ عَمَّا تَفَرَّدَ بِهِ وَضَّاعٌ أَوْ كَذَّابٌ، وَمَعْنَاهُ أَنَّهُ لَمْ يَذْكُرْ فِيهِ حَدِيثًا مَوْضُوعًا، بَلْ جَمِيعُ أَحَادِيثِهِ ثَابِتَةٌ، وَلَيْسَ كَذَلِكَ. فَقَدْ أَوْرَدَ فِيهِ أَحَادِيثَ تَفَرَّدَ بِهَا الْكَذَّابُونَ وَأُخْرَى ظَاهِرَةُ الْوَضْعِ وَإِنْ لَمْ يَتَفَرَّدُوا بِهَا، لِأَنَّهَا مِنْ رِوَايَةِ الْكَذَّابِينَ أَمْثَالُهُمُ[204] الَّذِينَ يَسْرِقُونَ الْأَحَادِيثَ وَيُرَكِّبُونَ لَهَا أَسَانِيدَ أُخْرَى لِقَصْدِ تَرْوِيجِ ذَلِكَ الْحَدِيثِ الْمَوْضُوعِ لِغَرَضِ الْإِغْرَابِ أَوِ الِاحْتِجَاجِ أَوْ غَيْرِ ذَلِكَ مِنَ الْأَغْرَاضِ، بَلْ مِنَ الْأَحَادِيثِ الَّتِي ذَكَرَهَا فِيهِ مَا جَزَمَ هُوَ نَفْسُهُ بِوَضْعِهِ،

---

[204] أَمْثَالُهُمُ: خبر لمبتدأ محذوف تقديره "هم" أو "أولئك" مرفوع وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره، وهم: ضمير متصل مبني في محل جر مضاف إليه.

“ท่านอัลฮาฟิซฺ อัซซุยูฏีย์ได้กล่าวไว้ในคำนำของหนังสือ *อัลญามิอฺอัศเศาะฆีร* ของท่านว่า ท่านได้ปกป้องรักษาหนังสือเล่มนี้ให้พ้นจากฮะดีษที่นักกุฮะดีษหรือจอมโกหกได้รายงานมันมาแต่เพียงผู้เดียวโดยลำพัง และความหมายของมันก็คือ ท่านอัซซุยูฏีย์ไม่ได้นำเอาฮะดีษเมาฎูอฺ (ฮะดีษที่ถูกกุขึ้น) มาบันทึกไว้ในหนังสือของท่านเล่มนี้เลย แต่ฮะดีษต่าง ๆ ทั้งหมดของหนังสือเล่มนี้ คือฮะดีษที่มีความถูกต้อง (ได้รับการยืนยันแล้วว่ามาจากท่านนบี ﷺ) **ทว่าความจริงมันมิได้เป็นเช่นนั้นเลย** เพราะท่านได้นำเสนอฮะดีษบทต่าง ๆ ที่เหล่าจอมโกหกได้รายงานมันมาแต่เพียงลำพังผู้เดียวและฮะดีษบทอื่น ๆ อีก ซึ่งมันก็คือฮะดีษที่ปรากฏชัดว่าเป็นฮะดีษเมาฎูอฺ และแม้ว่าพวกเขา (เหล่าผู้รายงานฮะดีษประเภทหลังนี้) จะไม่ได้รายงานมันมาแต่เพียงลำพังผู้เดียวก็ตาม เนื่องจากฮะดีษเหล่านั้นมาจากการรายงานของบรรดาจอมโกหก (ซึ่งพวกเขาก็คือ) กลุ่มผู้รายงานที่มีพฤติกรรมเหมือนกับพวกเขา (เหมือนกลุ่มผู้รายงานจอมโกหกกลุ่มแรก) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้รายงานที่ขโมยฮะดีษบทต่าง ๆ มาและนำสายรายงานอื่น ๆ ไปผสมตัดต่อเข้ากับฮะดีษบทที่ถูกขโมยมานั้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแพร่กระจายฮะดีษเก๊บทนั้นโดยมีเป้าหมายในการทำให้กลายเป็นฮะดีษเฆาะรีบ (ฮะดีษที่บรรจบการรายงานที่ผู้รายงานเพียงแค่คนเดียว-ผู้แปล) หรือมีเป้าหมายเพื่ออ้างฮะดีษเก๊ที่แพร่กระจายไปนั้นขึ้นเป็นหลักฐานอ้างอิงในเรื่องศาสนา หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ นอกเหนือจาก**นั้น ยิ่งไปกว่านั้นในบรรดาฮะดีษส่วนหนึ่งที่ท่านอัซซุยูฏีย์ได้กล่าวไว้ในตัวหนังสือนั้น มีฮะดีษที่ตัวของท่านเองก็ยืนยันฟันธงว่ามันเป็นฮะดีษเมาฎูอฺ (ปลอม)**”

أَمَّا بِإِقْرَارِهِ حُكْمَ ابْنِ الْجَوْزِيِّ بِوَضْعِهِ، وَذَلِكَ فِي اللَّآلِئِ الْمَصْنُوعَةِ وَأَمَّا بِاسْتِدْرَاكِهِ هُوَ إِيَّاهُ عَلَى ابْنِ الْجَوْزِيِّ وَذَلِكَ فِي ذَيْلِ اللَّآلِئِ، ثُمَّ مَعَ ذَلِكَ أَوْرَدَهَا فِي هَذَا الْكِتَابِ الَّذِي هُوَ مِنْ آخِرِ مَا أَلَّفَ، إِمَّا سَهْوًا وَنِسْيَانًا، وَهُوَ الْغَالِبُ عَلَى الظَّنِّ بِهِ، وَإِمَّا لِتَغَيُّرِ رَأْيِهِ وَنَظَرِهِ، وَمِنْهَا أَحَادِيثُ لَمْ يَظُنَّ هُوَ أَنَّهَا مَوْضُوعَةٌ، لِأَنَّهُ مُتَسَاهِلٌ فِي ذَلِكَ غَايَةَ التَّسَاهُلِ، فَلَا يَكَادُ يَحْكُمُ عَلَى حَدِيثٍ بِالْوَضْعِ إِلَّا إِذَا دَعَتْهُ الضَّرُورَةُ إِلَى ذَلِكَ فِي الِاحْتِجَاجِ عَلَى خَصْمِهِ، وَإِبْطَالِ دَلِيلِهِ. وَالتَّأْلِيفِ فِي إِنْكَارِ مَعْنَى مَا دَلَّ عَلَيْهِ ذَلِكَ الْحَدِيثُ كَمَا فَعَلَ فِي حَدِيثِ: «مَنْ قَالَ أَنَا عَالِمٌ فَهُوَ جَاهِلٌ» وَغَيْرِهِ، وَمَا عَدَا ذَلِكَ فَإِنَّهُ يَتَسَاهَلُ فِي إِيرَادِهِ، بَلْ وَفِي الِاحْتِجَاجِ بِهِ أَيْضًا، بَلْ وَيَرْتَكِبُ فِي

ذَلِكَ أَمْرًا غَرِيبًا يُسْتَعْظَمُ صُدُورُهُ مِنْ مِثْلِهِ، وَيُعَدُّ غَرِيبًا مِنْ نَوْعِهِ وَشَكْلِهِ، وَذَلِكَ أَنَّهُ يُورِدُ الْحَدِيثَ الْمَوْضُوعَ الَّذِي فِي نَفْسِ مَتْنِهِ مَا يَدُلُّ دَلَالَةً وَاضِحَةً عَلَى وَضْعِهِ،

"อนึ่ง ก็ด้วยการยอมรับของท่านอัซซุยูฏีย์ต่อคำวินิจฉัยของอิบนุลเญาซีย์ว่ามันเป็นฮะดีษเมาฎูอฺ และสิ่งนั้นก็อยู่ในหนังสือ *อัลละอาลิอุลมัศนูอะฮฺ* และก็ด้วยการที่ท่านอัซซุยูฏีย์เองก็ได้แก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องนั้นแก่ข้อเขียนของท่านอิบนุลเญาซีย์ และนั่นก็มีอยู่ในหนังสือ *สัยลุลละอาลิอิลมัศนูอะฮฺ* (ของอัซซุยูฏีย์เอง) แล้วถึงจะเป็นไปตามที่ว่ามานั้นก็ตาม ท่านอัซซุยูฏีย์ก็ยังคงนำฮะดีษเหล่านั้นมากล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ (อัลญามิอฺฯ) **ซึ่งมันเป็นหนึ่งในผลงานช่วงสุดท้ายในชีวิตที่ท่านได้ประพันธ์ขึ้น**[205] ไม่ว่าจะเป็นเพราะความเผลอเรอหรือหลงลืมไป ซึ่งเป็นสิ่งที่คาดการณ์ได้มากที่สุดกับกรณีของอัซซุยูฏีย์ หรืออาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งความเห็นและมุมมองของท่านอัซซุยูฏีย์เอง และในบรรดาฮะดีษเหล่านั้นมีฮะดีษต่าง ๆ ที่ท่านอัซซุยูฏีย์ไม่ได้คิดว่ามันเป็นฮะดีษเมาฎูอฺเลย **ทั้งนี้เพราะท่านอัซซุยูฏีย์เป็นนักฮะดีษที่หละหลวมในเรื่องสถานะของฮะดีษอันเป็นความหละหลวมอย่างมากที่สุด**[206] ดังนั้นท่านอัซซุยูฏีย์แทบจะไม่ตัดสินว่าฮะดีษใดเป็นฮะดีษเมาฎูอฺ (ที่ถูกกุขึ้น) เลย เว้น

[205] ตรงนี้ ท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ ชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งที่ชัดเจนในการกระทำของอัซซุยูฏีย์ ทั้งนี้เพราะในหนังสือเล่มอื่น ๆ ของท่านอัซซุยูฏีย์ เช่น "อัลละอาลิอุลมัศนูอะฮฺฟิลอะฮาดีษอัลเมาฎูอะฮฺ" และ "สัยลุลละอาลิอิลมัศนูอะฮฺ" ในหนังสือสองเล่มนี้ ท่านได้ยืนยันคำตัดสินของอิมามอิบนุลเญาซีย์ในเรื่องที่ฮะดีษบางบทเหล่านี้ได้ถูกกุขึ้นมา และท่านอัซซุยูฏีย์เองยังได้แก้ไขเพิ่มเติมต่ออิบนุลเญาซีย์ในเรื่องการกุฮะดีษที่เกิดขึ้นกับฮะดีษบทอื่น ๆ อีก (โดยยืนยันว่าเป็นฮะดีษเมาฎูอฺจริง ๆ) เจตนาของท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ ตรงนี้คือการแจ้งให้ทราบว่าท่านอัซซุยูฏีย์รู้อย่างแน่นอนว่าฮะดีษบางบทเหล่านี้ถูกกุขึ้นมา ไม่ว่าจะโดยการที่ท่านเห็นด้วยกับอิบนุลเญาซีย์ หรือโดยการแก้ไขและยืนยันด้วยตัวท่านเอง และแม้จะมีความรู้อันแน่ชัดว่าฮะดีษเหล่านั้นถูกกุขึ้น ท่านอัซซุยูฏีย์ก็ยังคงนำมันมาบรรจุไว้ในหนังสือเล่มนี้อีก ซึ่งนับเป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจยิ่ง ทั้งนี้เพราะหนังสือ "อัลญามิอฺฯ" เป็นหนึ่งในผลงานประพันธ์สุดท้ายของท่านอัซซุยูฏีย์อันบ่งชี้ว่าท่านได้บรรลุจุดสูงสุดของความรู้และความอุตสาหะแล้วในผลงานชิ้นนี้

[206] ตรงนี้ ท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ ได้อภิปรายเพิ่มเติมถึงประเภทของฮะดีษเมาฎูอฺที่อัซซุยูฏีย์นำมาบรรจุไว้ นั่นคือ ฮะดีษที่ท่านอัซซุยูฏีย์เองก็ไม่ได้คิดว่ามันเป็นฮะดีษเมาฎูอฺเลยแต่แรก อัลฆุมารีย์ ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะท่านอัซซุยูฏีย์มีความหละหลวมอย่างมากในเรื่องนั้น กล่าวคือ ท่านอัซซุยูฏีย์มีความผ่อนปรนอย่างยิ่งและไม่มีการยึดถือมาตรฐานอันเข้มงวดในการยอมรับและการจัดหมวดหมู่ของฮะดีษ

แต่เมื่อความจำเป็นบังคับท่านให้ทำเช่นนั้นใน (สถานการณ์ของ) การอ้างเหตุผลหลักฐานขึ้นโต้แย้งคู่กรณีและเพื่อหักล้างหลักฐานของคู่กรณี และในการประพันธ์ (หนังสือ) เพื่อใช้ในการปฏิเสธความหมายของสิ่งที่ฮะดีษบทนั้นได้ชี้ถึงความหมายนั้นไว้ (บางทีก็มีสิ่งนี้ก็เกิดขึ้นกับอัซซุยูฏีย์-ผู้แปล) ดังเช่นที่ท่านได้กระทำในฮะดีษบทหนึ่งที่มีเนื้อหาระบุว่า 'ผู้ใดกล่าวว่าข้าพเจ้าเป็นผู้รู้ เขาก็คือคนที่โง่' และฮะดีษอื่น ๆ[207] และสิ่งที่นอกเหนือไปจากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ก็ยังพบว่าท่านยังคงหละหลวมในการนำฮะดีษเหล่านี้มาถ่ายทอดบันทึกไว้ ยิ่งไปกว่านั้น (ยังหละหลวม) ในการอ้างฮะดีษเหล่านั้นขึ้นเป็นหลักฐานด้วยเช่นกัน ซ้ำร้ายไปกว่านั้นท่านอัซซุยูฏีย์ยังได้กระทำสิ่งที่แปลกประหลาดในเรื่องดังกล่าวนั้นซึ่งสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่ออกมาจากบุคคลเฉกเช่นเขา (อัซซุยูฏีย์) จะถูกนับว่าเป็นเรื่องที่ใหญ่หลวง และจะถูกนับให้เป็นเรื่องที่แปลกประหลาด (ที่สิ่งทั้งหลายทั้งปวงนี้ออกมา) จากประเภท (ความช่ำชอง) และตัวตนของอัซซุยูฏีย์ **และดังกล่าวนั้น (เหตุผลของความร้ายแรงใหญ่หลวงและแปลกประหลาดนั้น) ก็คือ ท่านอัซซุยูฏีย์ได้นำเสนอฮะดีษเมาฎูอฺที่ในตัวบทของฮะดีษนั้นเองมีสิ่งที่ชี้ชัดอันเป็นการชี้ไว้อย่างชัดเจนแล้วว่ามันถูกกุขึ้นมา[208]**"[209]

ดังนั้นสิ่งที่นักฮะดีษอย่างอัลฆุมารีย์เห็นว่าเป็นฮะดีษเมาฎูอฺ ท่านอัซซุยูฏีย์อาจมองว่าเป็นฮะดีษเศาะฮีฮฺ (ถูกต้องใช้เป็นหลักฐานได้) หรือฮะซัน (ถูกต้องใช้เป็นหลักฐานได้ในระดับรองลงมา) หรือเฎาะอีฟ (อ่อน) เล็กน้อย จนส่งผลให้ท่านอัซซุยูฏีย์ไม่ตัดสินฮะดีษเหล่านั้นว่าเป็นฮะดีษเมาฎูอฺ

[207] ณ ที่นี้ ท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ได้ลงลึกในการบรรยายถึงความผ่อนปรนของอัซซุยูฏีย์ โดยชี้ให้เห็นว่าท่านอัซซุยูฏีย์แทบจะไม่ตัดสินว่าฮะดีษใดเป็นฮะดีษเมาฎูอฺเลย เว้นแต่ในสถานการณ์ที่จำกัดและเมื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดเท่านั้น และสิ่งนี้มักเกิดขึ้นในบริบทของการ "โต้แย้งคู่กรณี และเพื่อหักล้างหลักฐานของเขา" กล่าวคือ คำตัดสินของอัซซุยูฏีย์ว่าฮะดีษใดเป็นฮะดีษเมาฎูอฺนั้น ไม่ได้มาจากระเบียบวิธีวิจารณ์ฮะดีษที่เข้มงวดเสมอไป แต่อาจเกิดจากความจำเป็นในการโต้แย้งหรือการโต้วาที ต่อจากนั้นท่านท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ได้ยกตัวอย่างขึ้นมา เช่นฮะดีษที่ว่า "ผู้ใดกล่าวว่าข้าพเจ้าเป็นผู้รู้ เขาก็คือคนที่โง่" โดยที่อัซซุยูฏีย์ได้ประพันธ์หนังสือเพื่อปฏิเสธความหมายของฮะดีษนี้ กล่าวคือเพื่อหักล้างนัยยะของมัน ไม่ใช่เพื่อตัดสินว่ามันเป็นฮะดีษเมาฎูอฺตั้งแต่แรกเริ่ม

[208] ท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ บรรยายการกระทำนี้ว่าเป็น "เรื่องแปลกประหลาดอย่างยิ่งที่ยากจะเข้าใจว่ามันออกมาจากท่านอัซซุยูฏีย์ได้อย่างไร" กล่าวคือ เป็นเรื่องใหญ่หลวงและน่าประหลาดใจอย่างยิ่งที่ความผิดพลาดเหล่านี้ออกมาจากนักวิชาการอย่างท่านอัซซุยูฏีย์ผู้มีตำแหน่งสูงในวงการฮะดีษ และที่น่า

สรุปประเด็นโต้แย้งของท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์

- ท่านอัลฮาฟิซฺ อัซซุยูฏีย์ ได้ระบุในคำนำหนังสือ “อัลญามิอฺอัศเศาะฆีร” ว่า ท่านจะไม่เอาฮะดีษเมาฎูอฺ (ฮะดีษเก๊อุปโลกน์) มาใส่ไว้ในหนังสือชุดนี้แน่นอน ยิ่งไปกว่านั้นฮะดีษทั้งหมดล้วนแล้วแต่ถูกต้องเชื่อถือได้ทั้งสิ้น แต่ทว่าความจริงกลับมันไม่ใช่เช่นนั้น เพราะว่าในหนังสือชุดนี้ ท่านอัซซุยูฏีย์ได้นำเอาฮะดีษเก๊มาบรรจุใส่ไว้ด้วย
- ฮะดีษเก๊ที่ท่านอัซซุยูฏีย์ปล่อยเข้าสู่หนังสือชุดนี้ มีตั้งแต่ฮะดีษที่ท่านอัซซุยูฏีย์เคยยอมรับมาก่อนหน้าว่ามันคือ ฮะดีษเก๊ ครั้นเมื่อมาเขียนเล่มนี้ในปลายชีวิต ท่านกลับนำมันมาบรรจุเข้าไปใหม่และยืนยันว่าไม่มีฮะดีษเก๊ใด ๆ ในเล่มนี้ซึ่งท่านอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด ระบุว่า อาจเกิดจาก (1) ท่านอัซซุยูฏีย์ﷺหลงลืมไปว่าตัวเองเคยตัดสินว่าเก๊ไปแล้ว ซึ่งเป็นสภาพส่วนใหญ่ที่ใช้สันนิษฐานกับท่านอัซซุยูฏีย์ หรือไม่ก็ (2) ท่านท่านอัซซุยูฏีย์ เปลี่ยนทัศนะใหม่ และก็ยังเกิดจาก (3) มีฮะดีษอีกส่วนหนึ่งที่ท่านอัซซุยูฏีย์ﷺไม่ได้คิดว่ามันมีสถานะเก๊ กล่าวคือท่านเข้าใจว่ามันมีสถานะที่ถูกต้องหรือไม่ก็แค่เฎาะอีฟเล็กน้อย เพราะท่านอัซซุยูฏีย์มีทัศนะว่าอนุญาตให้ใช้ฮะดีษ

แปลกประหลาดที่สุดเหนือสิ่งอื่นใดคือ ท่านอัซซุยูฏีย์กลับบรรจุ “ฮะดีษเมาฎูอฺที่ในตัวบทของมันเองมีสิ่งบ่งชี้อย่างชัดเจนว่ามันถูกกุขึ้นมา” เข้ามาอยู่ในหนังสือเล่มนี้ ซึ่งหมายความว่าฮะดีษบางบทที่อัซซุยูฏีย์นำเสนอมีสัญญาณชี้ถึงการถูกกุจนสามารถรับรู้ได้เพียงแค่อ่านตัวบทของมันเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องตรวจสอบสายรายงานหรือผู้รายงานเลย สัญญาณเหล่านี้อาจเป็นถ้อยคำที่บกพร่อง, ความหมายที่น่ารังเกียจ, การขัดแย้งกับข้อเท็จจริงอันเป็นที่ทราบกันดี หรือความแปลกประหลาดอย่างยิ่งยวดที่ไม่สอดคล้องกับสำนวนของท่านนบีﷺหรือหลักการของชะรีอะฮฺ สรุปเป้าหมายโดยรวมได้ว่า ท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ได้ชี้ให้เห็นว่าอัซซุยูฏีย์ไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่เข้มงวดในการคัดกรองฮะดีษเพื่อมาบรรจุไว้ในหนังสือ “อัลญามิอฺอัศเศาะฆีร” เพราะท่านอัซซุยูฏีย์ได้นำเสนอฮะดีษที่ท่านเองก็เคยทราบมาแล้วว่ามันถูกกุขึ้น และอีกส่วนหนึ่งคือฮะดีษที่ท่านไม่ทราบว่าถูกกุขึ้นมาเนื่องจากความผ่อนปรนและหละหลวมอย่างมากของท่านอัซซุยูฏีย์ ซึ่งความผ่อนปรนนี้ถึงขั้นทำให้ท่านนำฮะดีษเหล่านั้นมาใช้เป็นหลักฐาน กระทั่งนำเสนอฮะดีษที่ปรากฏชัดว่าเป็นฮะดีษเมาฎูอฺเพียงแค่อ่านตัวบทของมันเท่านั้น ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นคำวิจารณ์ที่รุนแรงต่อผลงานของอัลฮาฟิซฺ อัซซุยูฏีย์โดยท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์

[209] อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ อัฏฏ็อนญีย์ อัลมัฆริบีย์ อัลฮะซะนีย์, *อัลมุฆีรฺอะลัลอะฮาดีษอัลเมาฎูอะฮฺฟิลญามิอิศเศาะฆีร*, หน้า 51-52.

เฎาะอีฟได้ และในกรณีของความผิดพลาดที่สามนี้ ท่านอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด ระบุว่าเป็นเพราะท่านอัซซุยูฏีย์ﷺหละหลวมอย่างถึงที่สุดในการพิจารณาฮะดีษเหล่านี้

- ท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ ยังได้ให้ข้อสังเกตถึงการที่ท่านอัซซุยูฏีย์ﷺมักตัดสินให้ฮะดีษบทหนึ่งใดเป็นฮะดีษเก๊ในช่วงบริบทที่กำลังขัดแย้งกับคู่กรณีของท่าน

ประเด็นสำคัญคือ ท่านอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ﷺระบุว่า ฮะดีษเก๊ทั้งหมดที่ท่านอัซซุยูฏีย์ปล่อยหลุดเข้ามาในหนังสือชุดนี้มีมากถึง 459 บท! และท่านอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัดก็ได้แจกแจงทีละบทโดยสังเขป ซึ่งข้าฯ จะขอยกเป็นตัวอย่างให้ดูเพียงแค่ 4 บท

ฮะดีษลำดับที่ 116 ระบุว่า

«الْآيَاتُ بَعْدَ الْمِائَتَيْنِ»

“สัญญาณ (เล็ก) ต่าง ๆ (ของวันกิยามะฮฺ) จะอุบัติขึ้นทั้งหมดหลังจากสองร้อยปี (แห่งศักราชอิสลาม) ผ่านไป”

ความจริงแล้วท่านอัลฮาฟิซฺ อัซซุยูฏีย์เองก็ได้แจ้งสถานะให้แก่ฮะดีษบทนี้ไว้แล้วว่าเฎาะอีฟ แต่เมื่อฮะดีษเฎาะอีฟยังไม่ถูกนับว่าเป็นฮะดีษที่มีสถานะเดียวกันกับฮะดีษเมาฎูอฺได้ตามหลักวิชาการฮะดีษ ท่านอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ﷺจึงได้วิจารณ์ต่อการที่อัซซุยูฏีย์ﷺได้นำฮะดีษนี้มาบรรจุในหนังสือของท่านความว่า

أورده ابن الجوزي في الموضوعات، ولا يشك في بطلانه إلا مجنون.

“ท่านอิบนุลเญาซีย์ได้นำเอาฮะดีษบทนี้ไปใส่ไว้ในหนังสือ อัลเมาฎูอาต (หนังสือชุดรวมฮะดีษเก๊) ของท่าน และไม่มีใครสงสัยในความเก๊ของฮะดีษบทนี้ **นอกจากคนบ้าเท่านั้น**”[210]

ข้างต้นนี้ ถือเป็นสำนวนการวิจารณ์อันเป็นเอกลักษณ์ของอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อิบนุมุฮัมมัด อิบนุศิดดี๊ก อัลฆุมารีย์ﷺสำหรับผู้ที่ติดตามหนังสือของท่าน

---

[210] อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ อัฏฏ็อนญีย์ อัลมัฆริบีย์ อัลฮะซะนีย์, *อัลมุฆีรฺอะลัลอะฮาดีษอัลเมาฎูอะฮฺฟิลญามิอิศเศาะฆีร*, หน้า 123.

ฮะดีษที่ 228

«سَجْدَتَا السَّهْوِ بَعْدَ التَّسْلِيمِ وَفِيهَا تَشَهُّدٌ وَسَلامٌ»

“การซุญูดสองครั้งเมื่อมีการหลงลืมในละหมาด จะอยู่หลังการให้ซะลาม และในการซุญูดทั้งสองนั้นจะมีการตะชะฮุฮุดและซะลามอีกครั้งด้วย”

อัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อิบนุมุฮัมมัด อิบนุศศิดดี๊ก อัลฆุมารีย์ﷺ วิจารณ์ว่า

(قُلْتُ) هَذَا عَمَلٌ بِيَدٍ وَهُوَ مِنْ كَذِبِ الْحَنَفِيَّةِ.

“ข้าพเจ้าขอกล่าวว่า ฮะดีษนี้ คือ งาน (อุปโลกน์) หนึ่ง (ที่เกิดขึ้น) ด้วยกับมือหนึ่ง โดยที่มันมาจากการโกหกของมัสฮับอัลฮะนะฟียะฮฺ”[211]

ฮะดีษลำดับที่ 273 มีเนื้อหาระบุว่า

طَالِبُ الْعِلْمِ أَفْضَلُ عِنْدَ الله مِنَ المُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ الله.

“ผู้ที่แสวงหาความรู้ ณ ที่อัลลอฮฺ คือผู้ที่ประเสริฐกว่านักรบที่ต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮฺ”

อัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อิบนุมุฮัมมัด อิบนุศศิดดี๊ก อัลฆุมารีย์ﷺ วิจารณ์ว่า

هذا باطل وطالب العلم اليوم شر من الشيطان الرجيم والحديث في سنده مجاهيل وضعه أحدهم.

“ฮะดีษนี้ คือความเท็จ และผู้แสวงหาความรู้ในทุกวันนี้ ชั่วร้ายยิ่งกว่าชัยฏอนผู้ถูกสาปแช่งเสียอีก และฮะดีษบทนี้ในสายรายงานของมัน ปรากฏเหล่าผู้รายงานที่ไม่ทราบประวัติความน่าเชื่อถือซึ่งคนใดคนหนึ่งในหมู่พวกเขาได้อุปโลกน์ฮะดีษนี้ขึ้นมา”[212]

ฮะดีษลำดับที่ 391 มีเนื้อหาระบุว่า

لَيَكونَنَّ في ولَدِ العَبَّاسِ مُلوكٌ يَلونَ أمرَ أمَّتي يُعِزُّ اللهُ تعالى بهم الدِّينَ.

---

[211] อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ อัฏฏ็อนญีย์ อัลมัฆริบีย์ อัลฮะซะนีย์, *อัลมุฆีรฺอะลัลอะฮาดีษอัลเมาฎูอะฮฺฟิลญามิอิศเศาะฆีร*, หน้า 202.

[212] อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ อัฏฏ็อนญีย์ อัลมัฆริบีย์ อัลฮะซะนีย์, *อัลมุฆีรฺอะลัลอะฮาดีษอัลเมาฎูอะฮฺฟิลญามิอิศเศาะฆีร*, หน้า 224.

“จะเกิดเหล่ากษัตริย์จากลูกหลานของท่านอัลอับบาซ (อับบาซียะฮฺ) ขึ้นมาปกครองศาสนาของประชาชาติของฉันอย่างแน่นอน (ในกาลข้างหน้า) และพระองค์อัลลอฮฺจะมอบความเกรียงไกรแก่ศาสนาอิสลามผ่านเหล่ากษัตริย์จากลูกหลานท่านอัลอับบาซนี้”

ฮะดีษบทนี้ ท่านอัซซุยูฏีย์ﷺได้แจ้งสถานะว่าเศาะฮีฮฺ และด้วยกับการให้สถานะที่คลาดเคลื่อนอย่างร้ายแรงนี้เอง ท่านอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัดﷺจึงได้ทักท้วงกลับไปว่า

فيه كذاب، وهو من كذب المتزلفين لبني عباس.

“ในสายรายงานของฮะดีษนี้ มีผู้รายงานโกหกตอแหลกุฮะดีษปรากฏอยู่ ซึ่งมัน (ฮะดีษนี้) เป็นสิ่งอุปโลกน์ของเหล่าผู้ประจบสอพลอสนับสนุนต่อราชวงศ์อับบาซียะฮฺ”[213]

นี่คือสถานการณ์ของแวดวงฮะดีษโลกก่อนที่ชายชื่อ มุฮัมมัด นาศิรุดดีน อัลบานีย์ﷺ จะปรากฏตัวขึ้นมาท้าทายอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ﷺผู้นี้ในปี ค.ศ. 1957 เป็นครั้งแรก

ตะนากุฎอด (ความขัดแย้งในตัวเอง) ของอัซซุยูฏีย์

ข้าฯ ได้เห็นข้อเขียนของ “นายมาตุรีดีย์จอมตัดสาย” ที่ได้อ้างคำวิจารณ์ของชัยคฺ มุฮัมมัด ตะกีย์ อัลอุษมานีย์ ต่อชัยคฺอัลบานีย์ﷺมานำเสนอความว่า

“อัลบานีย์ รฮ. ในมุมมองของ ชัยค์ ตะกีย์ อุสมานีย์ บรมครูแห่งชมพูทวีป ชัยค์ มุฮัมมัด ตะกีย์ อุสมานีย์ กล่าวว่า :

يقول الشيخ محمد تقي العثماني: ((أن الألباني ليس بحجة في تصحيح وتضعيف الحديث، فهو يصحح الحديث مرة ومرة يضعفه، وفعل هكذا في كثير من المواضع، ثم أسلوب كلامه أيضا غير مرضي ففي كلامه إساءة أدب في حق السلف فلا إعتبار له، ليس وظيفتنا أن نصحح حديثا أو نضعفه بل علينا أن ننقل أقوال الجهابذة فقط في الحكم على الحديث، حتى الحافظ ابن حجر ينقل الحكم من السلف او يقول: رجاله رجال الصحيح، رجاله ثقات، واليوم من يقول: هذا عندي ضعيف، فجوابه هذا البيت: -يقولون هذا عندنا غير جائز ومن أنتم حتى يكون لكم عند ترجمة الكلام عن طريق الشيخ كفايت البخاري.

อัลบานีย์ รฮ. ในมุมมองของ ชัยค์ ตะกีย์ อุสมานีย์ บรมครูแห่งชมพูทวีป ชัยค์ มุฮัมมัด ตะกีย์ อุสมานีย์ กล่าวว่า : แท้จริง..อัลบานีย์ ไม่ใช่ผู้ที่จะถูกอ้างอิงในเรื่องการให้

---

[213] อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ อัฏฏ็อนญีย์ อัลมัฆริบีย์ อัลฮะซะนีย์, *อัลมุฆีรฺอะลัลอะฮาดีษอัลเมาฎูอะฮฺฟิลญามิอิศเศาะฆีร*, หน้า 272.

น้ำหนักว่าฮะดิษใดซอเฮี๊ยะหรือดออีฟ บางทีเขาบอกว่าฮะดิษหนึ่งซอเฮี๊ยะ แต่อีกบางที่เขาก็บอกว่าฮะดิษบทเดียวกันนั้นดออีฟ เขาทำแบบนี้หลายต่อหลายครั้ง สำนวนการเขียนและคำพูดของเขาก็เช่นกัน มันไม่เป็นที่น่ายินดี **มีการจาบจ้วงบรรดาสลัฟ** เขาไม่ใช่คนที่จะต้องเอามาพิจารณา งานของเราไม่ใช่การตัดสินชี้ขาดว่าฮะดิษไหนซอเฮี๊ยะ ฮะดิษไหนดออีฟ แต่งานของเราคือการถ่ายทอดคำชี้ขาดของเหล่าผู้ชำนาญการเท่านั้น แม้กระทั่ง ฮาฟิซอิบนุฮาญัร ท่านยังถ่ายทอดคำชี้ขาดจากบรรดาสลัฟเลย หรือไม่ท่านก็จะกล่าวว่า สายรายงานนี้เป็นสายรายงานที่ซอเฮี๊ยะ หรือสายรายงานนี้เชื่อถือได้ แต่ยุคนี้ มีคนพูดว่า ..ฮะดิษนี้สำหรับฉันคือดออีฟ.. ก็คงต้องตอบเขาไปตามบทกวีอาหรับที่ว่า .... พวกเขาพูดกันว่าสิ่งนี้ ณ ที่ฉันถือว่าไม่อนุญาติ ..... ทว่าพวกคุณเป็นใครกัน (เก่งมาจากไหน) ถึงใช้คำว่า ณ ที่ฉัน”

วิภาษ: คำวิจารณ์ทั้งหมดนี้ แทบจะมาจากหนังสือ “ตะนากุฏอดอัลอัลบานีย์อัลวาฎิฮาต” ของนายฮะซัน อัซซักกอฟ มุบตะดิอฺญะฮฺมีย์ ศิษย์เอกของชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัลฆุมารีย์ ข้าฯ ไม่คิดเลยว่านักวิชาการระดับชัยคฺมุฮัมมัด ตะกีย์ อัลอุษมานีย์ ยังให้ความเชื่อถือกับข้อมูลเน่าเหม็นชุดนี้ของอัซซักกอฟผู้เป็นศัตรูกับท่านมุอาวิยะฮฺﷺด้วยซ้ำ

ความจริงนายฮะซัน อัซซักกอฟ ก็เคยตำหนิท่านอบุลฮะซัน อัลอัชอะรีย์ﷺว่าเป็นมุญัซซิมะฮฺและมุชับบิฮะฮฺ มากไปกว่านั้นยังวิจารณ์ตำราทางด้านอะกีดะฮฺทุกเล่มที่อ้างถึงอบูฮะนะฟีะฮฺﷺว่าเป็นตำราเก๊ พฤติกรรมของอัซซักกอฟส่วนนี้ ข้าฯ เห็นเหล่าสมาชิกชาวสำนักอัลเกาษะรียะฮฺทุกคนแทบรีบปัดทิ้งขึ้นมาอย่างไม่สนใจต่อความเชื่อถือที่พวกตนเคยมีต่ออัซซักกอฟ

ข้อเขียนของท่านอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ผู้เป็น “เจ้านายและมุญัดดิ๊ดแห่งศตวรรษที่ 13” ของอัซซักกอฟและเหล่านักเรียนแห่งอัลอัซฮัรฺ ได้ตีแผ่ถึงความสับสนอลหม่านที่ท่านอัซซุยูฏีย์ﷺแสดงออกมาในการวิเคราะห์ฮะดีษบทต่าง ๆ กล่าวคือในหนังสือบางเล่มท่านอัซซุยูฏีย์ﷺวิจารณ์ว่าฮะดีษชุดหนึ่งว่ามันมีสถานะเก๊ (ปลอม) ต่อมา ท่านอัซซุยูฏีย์ﷺกลับมาเขียนอีกแบบว่าฮะดีษบทเดียวกันนั้นมีสถานะเศาะฮีฮฺหรือฮะซัน!

ความสับสนขัดแย้งในตัวเองระหว่างการตัดสินฮะดีษบทหนึ่งว่าเก๊ในหนังสือเล่มหนึ่ง แล้วมาตัดสินให้มีสถานะเศาะฮีฮฺในเล่มที่เขียนขึ้นในท้ายชีวิต ถือเป็นความสับสนอลหม่านชนิดที่ความผิดพลาดของอัลลามะฮฺ อัลบานีย์ﷺดูเป็นเรื่องเล็กน้อยไปเลย

กรณีของท่านอัซซุยูฏีย์ﷺนี้ ถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะทัศนะเกี่ยวกับฮะดีษบทต่าง ๆ ของท่านอัซซุยูฏีย์ﷺได้ถูกพวกงมงาย “ศิษย์สำนักอัลฮะบี้บ” นิยมนำไปอ้างอิงสนองตนเองเสมอ แม้แต่ฮะดีษเฎาะอีฟที่สนับสนุนความเป็นไปได้ที่จะเห็นท่านนบีﷺในยามตื่น พวกเขาก็โหนความเห็นของอัซซุยูฏีย์ﷺมารับรองตัวฮะดีษบทนี้กันทั้งนั้น

คำวิจารณ์ของ ชัยคฺมุฮัมมัด ตะกีย์ อัลอุษมานีย์ ที่มีต่ออัลลามะฮฺ อัลบานีย์ﷺนั้น เราสามารถที่จะใช้คำพูดแบบเดียวกันตอบโต้กลับไปว่า

“แท้จริง มุฮัมมัด ตะกีย์ อัลอุษมานีย์ ไม่ใช่ผู้ที่จะถูกอ้างอิงในเรื่องการให้น้ำหนักว่าว่าใครชำนาญหรือไม่ชำนาญศาสตร์ฮะดีษ ตราบเท่าที่เขายังเชื่อในข้อมูลของนายฮะซัน อัซซักกอฟ และยังไม่ใช้มาตรฐานตัวเดียวกันวิจารณ์อัซซุยูฏีย์ ซ้ำร้ายไปกว่านั้น มุฮัมมัด ตะกีย์ อัลอุษมานีย์ กลับละเลยไม่วิจารณ์ต่อความหายนะที่เกิดขึ้นจากผลงานของอัลเกาษะรีย์ และอับดุลฟัตตาฮฺ อบูฆุดดะฮฺ สำนวนการเขียนและคำพูดของเขาทั้งสองก็เช่นกัน มันไม่เป็นที่น่ายินดี **มีการจาบจ้วงบรรดาซะลัฟอย่างชัดเจน** ฉะนั้น มุฮัมมัด ตะกีย์ อัลอุษมานีย์ จึงไม่ใช่คนที่จะต้องเอามาพิจารณา ฐานะของเขาที่มีอยู่ ไม่ใช่การตัดสินชี้ขาดว่าใครน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ แต่งานของเขาคือการถ่ายทอดคำชี้ขาดของเหล่าผู้ชำนาญการที่มีต่ออัลบานีย์มาเท่านั้น เพราะแม้แต่อัลฮาฟิซฺทั้งสอง คืออะฮฺมัดและอับดุลลอฮฺ อัลฆุมารีย์ ก็ยังให้การยอมรับต่อความชำนาญในศาสตร์ฮะดีษของชัยคฺอัลบานีย์ อีกทั้งทั้งสองท่านนี้ก็ยังมีการคัดค้านและตอบโต้คำชี้ขาดในเรื่องสถานะฮะดีษของบรรดาซะลัฟเช่นเดียวกัน มากไปกว่านั้นพวกเขาทั้งสาม (รวมอัลเกาษะรีย์เข้าไปอีกหนึ่งคน) ก็มักพูดอยู่บ่อยครั้งว่า ฮะดีษนี้สำหรับฉัน คือฮะดีษเฎาะอีฟ พวกเขาทั้งสามพูดคำนี้กันบ่อยเหลือเกิน ทว่า มุฮัมมัด ตะกีย์ อัลอุษมานีย์และเหล่าสานุศิษย์ เป็นใครกัน (เก่งมาจากไหน) ถึงห้ามใช้คำว่า ณ ที่ฉันหรือสำหรับฉัน”

อับดุลอะซี้ส อัลฆุมารีย์ กับการวิภาษท่านอัลฮาฟิซฺ อิบนุฮะญัร

ชัยคฺอับดุลอะซี้ส อัลฆุมารีย์ เป็นอีกหนึ่งบุคคลที่มีข้อเขียนคัดค้านท่านอัลฮาฟิซฺ อิบนุ ฮะญัร ในเรื่องที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดทัศนะบางประเด็นในหนังสือ “ฟัตฮุลบารีย์” ข้อเขียนของชัยคฺอับดุลอะซี้ส อัลฆุมารีย์เล่มนี้ ปรากฏออกมาสู่วงวิชาการในรูปแบบเอกสารขนาดเล็กที่ใช้ชื่อว่า تَنْزِيه الرَّسُولِ عَنِ افْتِرَاءِ الْغَبِيِّ الْجَهُولِ (การชะล้างท่านเราะซูลให้บริสุทธิ์จากการอุปโลกน์ของคนโง่อวิชชา)[214] ซึ่งผู้ประพันธ์ได้สะท้อนเจตนารมณ์ของงานเขียนไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่ขึ้นต้นหนังสือมา ความว่า

فَهَٰذَا جُزْءٌ لَطِيفٌ خَدَمْتُ بِهِ الْجَنَابَ النَّبَوِيَّ الشَّرِيفَ، وَالْمَقَامَ الْمُحَمَّدِيَّ الْمَنِيفَ سَمَّيْتُهُ (تَنْزِيهَ الرَّسُولِ عَنِ افْتِرَاءِ الْغَبِيِّ الْجَهُولِ) أَشَرْتُ فِيهِ بِطَرِيقِ الِاخْتِصَارِ إِلَى فَسَادٍ وَبُطْلَانِ مَا نَقَلَهُ الْإِمَامُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْحَدِيثِ شَيْخُ الْإِسْلَامِ ابْنُ حَجَرٍ رَحِمَهُ اللَّهُ وَرَضِيَ عَنْهُ فِي فَتْحِ الْبَارِي فِي شَرْحِ قَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ "أَتَرَوْنَ قِبْلَتِي هَا هُنَا، فَوَاللَّهِ مَا يَخْفَى عَلَيَّ خُشُوعُكُمْ وَلَا رُكُوعُكُمْ إِنِّي لَأَرَاكُمْ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي"، مِمَّا لَا يَلِيقُ بِذَاتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الْمُقَدَّسَةِ مِنْ كُلِّ شَيْنٍ، وَصِفَاتِهِ الْكَرِيمَةِ الشَّرِيفَةِ الْمَنْقُولَةِ إِلَيْنَا بِنَقْلِ الْكَافَّةِ عَنِ الْكَافَّةِ، مِمَّا وَقَعَ بِهِ الْعِلْمُ الضَّرُورِيُّ عِنْدَ كُلِّ مُؤْمِنٍ، أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ فِي ذَاتِهِ جَارِحَةٌ زَائِدَةٌ تُشَوِّهُ كَمَالَ خِلْقَتِهِ، وَتَنْقُصُ مِنْ جَمَالِ صُورَتِهِ. وَيَتَوَقَّعُ النَّاظِرُ إِلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَوِ السَّامِعُ لِصِفَاتِهِ فِي شَيْءٍ مِنْ نِسْبَةِ النَّقْصِ إِلَيْهِ، أَوِ التَّعَجُّبِ مِنْهُ عَلَى طَرِيقِ الِاسْتِغْرَابِ لِانْفِرَادِهِ بِمَا لَا يُوجَدُ فِي نَوْعِ الْإِنْسَانِ. إِذْ كُلُّ ذَلِكَ يَجُرُّ إِلَى النَّقْصِ فِي الذَّاتِ الْمُكَرَّمَةِ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهَا. وَيُلْقَى فِي قُلُوبِ الْعَامَّةِ مَا يَكُونُ سَبَبًا فِي هَلَاكِهِمْ وَالْعِيَاذُ بِاللَّهِ. وَهَذَا الَّذِي نَقَلَهُ الْحَافِظُ ابْنُ حَجَرٍ رَحِمَهُ اللَّهُ وَإِنْ كَانَ بُطْلَانُهُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ مَعْلُومًا بِالضَّرُورَةِ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ لِمُخَالَفَتِهِ لِمَا تَوَاتَرَ عِنْدَ الْأُمَّةِ كُلِّهَا مِنْ صِفَاتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بِحَيْثُ أَصْبَحَ الْمُسْلِمُونَ يَعْرِفُونَ الرَّسُولَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مَعَ بُعْدِ زَمَانِهِمْ عَنْهُ مَعْرِفَةَ الْمُشَاهِدِ الْمُعَايِنِ لِنَقْلِ خَلَفِهِمْ عَنْ سَلَفِهِمْ صِفَاتِهِ وَأَحْوَالِهِ وَشَمَائِلِهِ بِتَفْصِيلٍ تَامٍّ وَتَحْرِيرٍ كَامِلٍ.

[214] ชื่อหนังสือของ อับดุลอะซี้ส อัลฆุมารีย์ เล่มนี้ นับเป็นการตบหน้าฉาดใหญ่ใส่พวกสำนักอัลเกาษะรียะฮฺ ผู้เสแสร้งแสดงตนเป็นสุภาพชนในทุกครั้งที่พวกเขาถูกตำหนิด้วยคำว่า “โง่เขลา”

"นี่คือ งานนิพนธ์ชิ้นเล็ก ๆ ที่เขียนขึ้นอย่างประณีตซึ่งข้าพเจ้า (อับดุลอะซี้ส) ได้รับใช้พระวิสุทธิคุณพระราชจริยวัติอันทรงเกียรติ (ของบรมศาสนทูต) และ (รับใช้) ตำแหน่งอันถูกสรรเสริญสูงส่ง (แห่งท่านนบีมุฮัมมัดﷺ) ซึ่งข้าฯ ได้ตั้งชื่องานเขียนชิ้นนี้ขึ้นว่า ตันซีฮุรเราะซูลอั้นอิฟติรอิลเฆาะบีย์อัลญะฮู้ล ในหนังสือเล่มนี้ ข้าฯ ได้ชี้ให้เห็นอย่างสังเขปถึง**ความเสียหายและความมดเท็จของสิ่งที่ท่านอัลอิมามอะมีรุลมุอ์มินีนในด้านวิชาฮะดีษ ชัยคุลอิสลามอิบนุ ฮะญัร ขออัลลอฮฺทรงเมตตาและทรงพอพระทัยต่อตัวท่าน ได้ถ่ายทอดไว้ในหนังสือ 'ฟัตฮุลบารีย์'** ในการอธิบายคำกล่าวของท่านนบีﷺที่ว่า-*พวกท่านคิดว่าฉันไม่เห็นการกระทำของพวกท่านเพียงเพราะกิบละฮฺของฉันอยู่ในทางทิศนี้ใช่ไหม? ฉะนั้นฉันขอสาบานต่ออัลลอฮฺเลยว่า การมีความสงบนิ่งจดจ่อกับการละหมาดของพวกท่านและการก้มกราบของพวกท่านไม่ได้ปกปิดไปจากตัวฉันเลย แท้จริงแล้วฉันเห็นพวกท่านอยู่เบื้องหลังได้จากทางด้านหลังของฉัน*-(โดยที่ท่านอิบนุฮะญัรได้ถ่ายทอดทัศนะในการอธิบายฮะดีษนี้) ด้วยกับสิ่งซึ่งไม่คู่ควรกับตัวตนของท่านนบีﷺผู้บริสุทธิ์สูงส่งจากทุกจุดตำหนิ และ (ด้วยกับสิ่งซึ่งไม่คู่ควรกับ) คุณลักษณะอันสูงส่งมีเกียรติของท่านที่ได้ถูกถ่ายทอดมายังเราด้วยกับการถ่ายทอดของนักวิชาการทั้งหมดอันรับมาจากนักวิชาการทั้งหมดอันเป็นส่วนหนึ่งจากสิ่งซึ่งก่อให้เกิดความรู้เชิงประจักษ์ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ (อิลมุฎเฎาะรูรีย์)[215] ณ ที่ผู้ศรัทธาทุกคนว่าท่านนบีﷺนั้นมิได้มีอวัยวะที่เพิ่มเกินมาในร่างกายของท่านซึ่งจะทำให้ความสมบูรณ์ในร่างกายทางธรรมชาติของท่านอัปลักษณ์ไปและลดทอนความงดงามจากรูปกายของท่านลงไปและผู้ที่มองดูตัวท่านนบีﷺหรือผู้ที่ได้ยินเกี่ยวกับคุณลักษณะของท่านก็จะคาดคิดในสิ่งใด ๆ ที่นำไปสู่การลดทอนความสมบูรณ์ของท่านลงไปหรือประหลาดใจในตัวท่านในเชิงของการตั้งข้อสังเกตถึงความผิด

[215] อิลมุฎเฎาะรูรีย์ หมายถึงความรู้ในระดับที่ประจักษ์แจ้งแก่มนุษย์ปกติทุกคนโดยไม่มีใครสามารถคัดค้านและไม่จำเป็นต้องหาหลักฐานมาพิสูจน์ความถูกต้องของความรู้นั้น เช่น ความรู้ที่เราทุกคนทราบดีว่าสหรัฐอเมริกาคือมหาอำนาจโลกและก่อสงครามทำลายโลกมุสลิมไปอย่างมากมาย ข้อมูลความรู้นี้เราทราบกันได้ก็ด้วยกับการบอกเล่าส่งต่อข้อมูลจากคนจำนวนมหาศาลจนสามารถยกระดับให้ความรู้ในประเด็นนี้ให้กลายเป็นความรู้ในระดับที่ "ประจักษ์แจ้ง" แก่ทุกสายตาจนไม่อาจคัดค้านใด ๆ ได้แล้ว

แผกเนื่องเพราะความพิเศษบางประการของท่านที่ไม่สามารถพบได้ในประเภทของความเป็นมนุษย์โดยทั่วไปได้ เพราะทั้งหมดที่กล่าวไปนั้นย่อมจะนำไปสู่ความบกพร่องในตัวตนอันถูกยกเกียรติขึ้นของท่านนบีﷺและยังจะหว่านสิ่งที่จะเป็นสาเหตุแห่งความหายนะของมนุษย์ลงเข้าไปในจิตใจของปุถุชนทั่วไปได้ และเราขอต่อพระองค์อัลลอฮฺโปรดทรงคุ้มครองพวกเราจากสิ่งนี้ และสิ่งที่ อัลฮาฟิซ อิบนุฮะญัรﷺได้ถ่ายทอดมานั้น-และการสรรเสริญทั้งมวลเป็นสิทธิ์ของอัลลอฮฺ- แม้ว่าความโป้ปดมดเท็จของมันย่อมเป็นที่ทราบกันดีด้วยกับสภาวะที่ประจักษ์แจ้งสำหรับมุสลิมทุกคน เนื่องจากการที่มันได้ขัดแย้งกับรายงานที่ได้ถูกถ่ายทอดมาอย่างแพร่หลายมหาศาล (มุตะวาติร) ณ ประชาชาติอิสลามทั้งหมดจากในเรื่องของคุณลักษณะของท่านนบี ﷺในแง่ที่ว่าประชากรมุสลิมทั้งหลายได้รู้จักท่านเราะซูลﷺในสภาพของการรู้จักที่เทียบเท่ากับคนที่เห็นท่านเป็นประจักษ์ด้วยดวงตาตนเองแม้ว่ายุคสมัยของพวกเขาจะห่างไกลจากท่านนบี ﷺก็ตาม เนื่องจากการที่คนรุ่นหลังได้ถ่ายทอดคุณลักษณะ, สภาพการณ์ต่าง ๆ และบุคลิกลักษณะของท่านนบีสืบจากคนรุ่นก่อนมาด้วยกับการเล่าอย่างละเอียดถี่ถ้วนและการแจกแจงอย่างครบถ้วนสมบูรณ์”

الْأَمْرُ الَّذِي يَتَعَذَّرُ مَعَهُ أَنْ يَرُوجَ عَلَيْهِمْ مَا يُخَالِفُ ذَلِكَ مِنْ صِفَاتِهِ الْجَمِيلَةِ، وَأَحْوَالِهِ السَّنِيَّةِ الْبَهِيَّةِ، الَّتِي لَا يَشُوبُهَا شَيْءٌ، مِنَ النَّقْصِ مُطْلَقًا. وَلَكِنْ أَرَدْتُ مَعَ هَذَا وَذَلِكَ أَنْ أَتَقَرَّبَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى بِكِتَابَةِ هَذِهِ الْأَسْطُرِ فِي بَيَانِ فَسَادِ تِلْكَ الْأَقْوَالِ خِدْمَةً لِلْجَانِبِ النَّبَوِيِّ الْأَعْظَمِ؛ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَحْشُرَنِي فِي زُمْرَةِ الذَّابِّينَ عَنْ هَذَا الرَّسُولِ الْكَرِيمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الْخَادِمِينَ لِمَقَامِهِ الشَّرِيفِ إِنَّهُ سَمِيعٌ مُجِيبٌ. نَقَلَ الْحَافِظُ رَحِمَهُ اللَّهُ فِي بَابِ عِظَةِ الْإِمَامِ النَّاسَ فِي إِتْمَامِ الصَّلَاةِ مِنَ الْفَتْحِ فِي شَرْحِ الْحَدِيثِ الْمَذْكُورِ قَوْلَيْنِ بِصِيغَةِ التَّضْعِيفِ فَقَالَ: وَقِيلَ كَانَتْ لَهُ عَيْنٌ خَلْفَ ظَهْرِهِ يَرَى بِهَا دَائِمًا. وَقِيلَ كَانَ بَيْنَ كَتِفَيْهِ عَيْنَانِ كَسَمِّ الْخَيَّاطِ يُبْصِرُ بِهِمَا لَا يَحْجُبُهُمَا ثَوْبٌ وَلَا غَيْرُهُ. أَقُولُ رَحِمَهُ اللَّهُ: الْحَافِظُ مَا كَانَ أَغْنَاهُ عَنْ نَقْلِ هَذِهِ الْخُرَافَاتِ السَّخِيفَةِ وَالْهَرَاءِ الْبَاطِلِ وَالْكَلَامِ الْفَاسِدِ الَّذِي لَا يُؤَيِّدُهُ عَقْلٌ وَلَا يَشْهَدُ لَهُ نَقْلٌ. وَإِنَّمَا هُوَ مِنْ تَقَوُّلِ جَاهِلٍ فُضُولِيٍّ أَدْخَلَ نَفْسَهُ فِي مَيْدَانِ الْعِلْمِ تَطَفُّلًا عَلَيْهِ لَا زَائِدَ. وَنَحْنُ نَعْرِفُ الرِّجَالَ بِكَلَامِهِمْ كَمَا قَالَ الْإِمَامُ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْمَرْءُ مَخْبُوءٌ تَحْتَ لِسَانِهِ تَكَلَّمُوا تُعْرَفُوا. فَصَاحِبَا هَذَيْنِ الْقَوْلَيْنِ وَإِنْ كَانَا مَجْهُولَيْنِ حَالًا وَعَيْنًا فَكَلَامُهُمَا دَلَّ عَلَى أَنَّهُمَا فُضُولِيَّانِ جَاهِلَانِ

بَعِيدَانِ عَنِ الْعِلْمِ بُعْدَ الْمَشْرِقِ عَنِ الْمَغْرِبِ. وَلَكِنَّ اللَّوْمَ الْأَعْظَمَ فِي هَذَا الْمَوْضُوعِ عِنْدِي عَلَى الْحَافِظِ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى حَيْثُ سَخَّمَ كِتَابَهُ بِهَذِهِ الْأَقْوَالِ السُّوقِيَّةِ الَّتِي لَا تَصْدُرُ إِلَّا عَنِ الْعَامَّةِ فِي الْأَسْوَاقِ.

"คุณลักษณะของท่านนบี (ที่สมบูรณ์แบบและได้รับการถ่ายทอดมาอย่างแพร่หลายนี้) อันซึ่งไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะมีอยู่ควบคู่กับมันไปด้วยกันนั้นก็คือ การที่รายงานต่าง ๆ จะแพร่กระจายออกไปในหมู่ประชาชนอันเป็นรายงานที่ขัดแย้งกับคุณลักษณะอันสวยงามสูงส่งของท่านนบีและยังขัดกับสภาพการณ์อันสูงส่งเปี่ยมเกียรติยศของท่านซึ่งไม่มีสิ่งใดจะเข้าไปเจือปนเลยแม้แต่น้อยจากในด้านของความบกพร่องใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ทว่า ควบคู่ไปกับสิ่งที่กล่าวไปทั้งหมดนี้ ข้าฯ ต้องการที่จะเข้าใกล้ชิดอัลลอฮฺﷻผู้ทรงสูงด้วยการเขียนถ้อยคำเหล่านี้เพื่อชี้แจงถึงความเสียหายของทัศนะทั้งหลายนั้น อันเป็นการรับใช้พระวิสุทธิคุณพระราชจริยวัติอันยิ่งใหญ่ (ของบรมศาสนทูต) โดยหวังว่าอัลลอฮฺจะทรงรวบข้าพเจ้าเข้าไปอยู่ในหมู่ผู้ที่พิทักษ์ท่านศาสนทูตผู้ทรงเกียรตินี้ﷺอันเป็นชนผู้ที่รับใช้ต่อตำแหน่งอันสูงส่งของท่าน แท้จริงพระองค์อัลลอฮฺคือผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงตอบรับ

ในบทย่อยของเศาะฮีฮฺอัลบุคอรีย์ที่ใช้ชื่อว่า 'การตักเตือนผู้คนโดยอิมามในการทำให้การละหมาดเกิดความสมบูรณ์' จากหนังสือ 'ฟัตฮุลบารีย์' ในการอธิบายฮะดีษบทที่กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ ท่านอัลฮาฟิซฺ؇ได้รายงานสองทัศนะมา (ในการอธิบายฮะดีษนี้) ด้วยกับการใช้สำนวนที่บ่งบอกถึงความอ่อนแอไร้น้ำหนัก (ของสองทัศนะนี้) ตรงนี้ท่านอิบนุฮะญัร؇ได้กล่าวว่า **'และมันได้ถูกอธิบายไปว่า ท่านมีตาอยู่ตรงหลังของท่าน โดยท่านนบีจะมองเห็นด้วยกับตาดวงนี้อยู่ตลอดเวลา' และมันก็ได้ถูกอธิบายไปอีกแบบว่า ท่านมีดวงตาสองดวงอยู่ระหว่างบ่าทั้งสองของท่านเหมือนกับรูเข็ม (ของช่างเย็บผ้า) ท่านมองเห็นด้วยกับตาทั้งสองดวงนี้ โดยที่เสื้อผ้าหรือสิ่งอื่นใดก็มิได้บดบังสายตาทั้งสองนั้น'**

ข้าพเจ้า (อับดุลอะซี้ส อัลฆุมารีย์) ขอกล่าวว่า ขออัลลอฮฺทรงเมตตาท่าน (ทัศนะที่ถูกต้องในการอธิบายฮะดีษนี้) **มันกลับไม่ได้ทำให้ท่านอัลฮาฟิซฺเพียงพอแล้วที่จะละเลยการถ่ายทอดเรื่องไร้สาระอ่อนด้อย, เรื่องเหลวไหลอันมดเท็จและคำพูดที่เสื่อมเสียเหล่านี้อันซึ่งไม่มีปัญญาใดยืนยันมันได้และยังไม่มีหลักฐานทางศาสนาใดยืนยันมันได้อีก และที่จริงมันก็**

เพียงแค่มาจากการกล่าวตู่ของคนโง่เขลาผู้สอดรู้สาระแนในเรื่องที่ไม่ใช่ธุระของตนที่ได้นำตัวเองเข้าสู่สนามแห่งวิชาการแบบตีเนียนโดยไม่ได้รับเชิญ (จากแวดวงวิชาการเพื่อมาออกมาความเห็น) ซึ่งไม่มีสิ่งใดเพิ่มเติมกว่านี้ (เสนอหน้าเข้ามาออกความเห็นเองล้วน ๆ ไม่มีสิ่งใดเกินไปกว่านี้-ผู้แปล) พวกเรานั้น รู้จักผู้คนได้จากคำพูดของพวกเขา ดังที่อัลอิมามอะลีย์ﷺได้กล่าวไว้ว่า บุคคลหนึ่งนั้น คือผู้ที่หลบซ่อนอยู่ภายใต้ลิ้นของเขา พวกท่านจงพูดเถิด แล้วพวกท่านก็จะเป็นที่รู้จักเอง[216]

ดังนั้นเจ้าของทัศนะทั้งสองนี้ แม้ว่าพวกเขาจะไม่เป็นที่รู้จักทั้งในแง่สถานะความน่าเชื่อถือและในแง่ตัวตน แต่ทัศนะของพวกเขาทั้งสองก็บ่งชี้ว่าพวกเขาทั้งสองเป็นคนสอดรู้สอดเห็นที่โฉดเขลา เป็นผู้ซึ่งห่างไกลจากวิชาการราวกับที่ทิศตะวันออกห่างไกลจากทิศตะวันตก **แต่ทว่าการตำหนิที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในหัวข้อนี้ สำหรับข้าพเจ้าแล้ว ตกอยู่กับท่านอัลฮาฟิซฺ** ﵀ในแง่ที่ว่าท่านได้สร้างความด่างดำ (มังหมอง) ให้แก่หนังสือของท่านด้วยกับ (การเสนอ) บรรดาทัศนะตามท้องตลาดทั้งหลายแหล่นี้ อันซึ่งจะไม่ได้ออกมาจากใครอื่นเลย เว้นเสียแต่ว่าออกมาจากคนทั่วไปในพื้นที่ท้องตลาดนัดเท่านั้น”[217]

ข้อเขียนของชัยคฺอับดุลอะซี้ส อัลฆุมารีย์ ข้างต้นนี้ นำไปสู่การตั้งคำถามต่อมาตรฐานทางความรู้โดยเฉพาะในศาสตร์ฮะดีษของ “สำนักอัลเฆาษะรียะฮฺ” ว่า พวกเขามีมาตรฐานใดกันแน่? โดยเฉพาะยิ่ง นักกะลามกรีก “ขี้โว” บางในหมู่พวกเขาเคยกล่าวว่า

“การยกเชครุ่นหลังบางคนมาเหนือกว่าปราชญ์ฮะดีษและตารีค ใช้เป็นมาตรฐานตัดสินทุกเรื่องน้อยใหญ่ในทางวิชาการ นั่นคือการเซาะกร่อนโลกวิชาการแบบหนึ่ง”

จากตรงนี้ทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า บรมครูแห่งวงการฮะดีษของพวกเขาอย่างอะฮฺมัด, อับดุลลอฮฺ, อับดุลอะซี้ส อัลฆุมารีย์ ตลอดจน มุฮัมมัด ซาฮิด อัลเกาษะรีย์ ซึ่งทั้งหมดได้เคย

---

[216] ข้าฯ ไม่ทราบเลยว่าคำพูดของท่านอะลีย์บทนี้ถูกบันทึกด้วยสายรายงานไว้ในแหล่งบันทึกใด! นอกเสียจากหนังสือ นะฮฺญุลบะลาเฆาะฮฺ ของพวกชีอะฮฺ 12 อิมามที่อุปโลกน์คำพูดขึ้นใส่ท่านอะลีย์โดยปราศจากสายรายงาน!

[217] อับดุลอะซี้ส บินมุฮัมมัด บินอัศศิดดี้ก, *ตันซีฮุรเราะซูลอั้นอิฟติรอิลเฆาะบีย์อัลญะฮู้ล* (ม.ป.ท.: ม.ป.พ., 1379), หน้า 2-3.

เขียนหนังสือโต้แย้งสถานะของฮะดีษที่ได้ถูกเชื่อถือโดยปราชญ์รุ่นก่อนมาแล้วนั้น นับเป็น "การเซาะกร่อนโลกวิชาการแบบหนึ่ง" หรือไม่? หรือเป็นเพียงมาตรฐานทางวิชาการที่ "เสแสร้ง" เอาไว้ตบตาประชาชนเพื่อหลอกให้กลัว "ผีวะฮฺฮาบีย์" แบบไม่รู้จบไปอีกหลายศตวรรษกันแน่?!

"จอมคุยโว" รายนี้ไม่รู้หรืออย่างไรว่า ชัยคฺอับดุลอะซี้ส อัลฆุมารีย์ ได้กระทำเรื่องอาจหาญทางวิชาการที่สำคัญมากเรื่องหนึ่ง นั่นคือการพยายามที่จะล้มล้างข้อสรุปของนักฮะดีษจำนวนมากที่ระบุว่า อัลฮาริษ อัลอะอฺวัร อัลฮัมดานีย์ คือผู้รายงานที่ไม่น่าเชื่อถือและบางส่วนของนักฮะดีษก็ได้ยืนยันว่าเขาเป็นจอมโกหกอีกด้วย นักฮะดีษที่สรุปสถานะของอัลฮาริษ อัลอะอฺวัร อัลฮัมดานีย์เช่นนี้ ประกอบไปด้วยนักฮะดีษตั้งแต่ยุคซะลัฟจนถึงปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 79 คน นับตั้งแต่ท่านอิมามอัชชะอฺบีย์จวบจนถึงนักวิชาการในยุคปัจจุบันอย่างดร.นูรุดดีน อิตรฺ ทว่าเพื่อที่จะรับรองฮะดีษ "อะลีย์คือ นครแห่งความรู้ของท่านนบี" ชัยคฺอับดุลอะซี้ส อัลฆุมารีย์กลับใช้ความพยายามที่จะล้มล้างข้อสรุปของนักฮะดีษรุ่นก่อนที่มีต่ออัลฮาริษ ด้วยการเขียนหนังสือที่มีชื่อว่า "อัลบาฮิษอันอิละลิตเตาะอฺนิฟิลฮาริษ" ออกมาพร้อมกับประเคนคำด่าทออันแสนหยาบคายใส่ท่านอัลลามะฮฺ อัลอัลบานีย์ ﵀ ทว่า-การสรรเสริญทั้งมวลเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮฺ-ท่านชัยคฺอบูฮัฟศฺ อัลอะษะรีย์ได้เขียนหนังสือตอบโต้กลอุบายนี้ของอับดุลอะซี้ส อัลฆุมารีย์กลับไปจนสิ้นซากแล้ว[218] เช่นเดียวกับฮะดีษ "อะลีย์คือ นครแห่งความรู้ของท่านนบี" ท่านชัยคฺอับดุลลอฮฺ บินมุฮัมมัด อัลลุฮัยดาน และ ซะอฺด์

---

[218] อบูฮัฟศฺ บินอัลอะเราะบีย์ อัลอะษะรีย์, *ฟัตฮุลอะซี้สฟิสสับบิอะนิลอัลบานีย์วัรร็อดดิอะลัลฆุมารีย์อับดิลอะซี้ส*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (อัลกอฮิเราะฮฺ: ดารฺอัลลุอ์ลุอ์ลินนัชริวัตเตาซีอฺ, 1445), หน้า 83-120.

อาลุฮุมัยยิด ก็ได้โต้แย้งท่านอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์[219] กับนักวิชาการที่เห็นด้วยกับท่านในเรื่องนี้ไว้อย่างครบถ้วนแล้ว[220]

ถ้าหากมาตรฐานที่ “จอมคุยโว” วางไว้เป็นเรื่องสัตย์จริงและไร้ “การเสแสร้ง” ใด ๆ จากเขาแล้ว เขาก็จะต้องยอมรับฮะดีษต่อไปนี้ซึ่งมีเนื้อหาระบุว่าพระเจ้าทรงนั่งบนเก้าอี้ของพระองค์!

ท่านอัลฮาฟิซฺ อิบนุกะษีรﷺได้กล่าวว่า

عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ الْحَكَمِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يقول اللَّهُ تَعَالَى لِلْعُلَمَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا قَعَدَ عَلَى كُرْسِيِّهِ لِقَضَاءِ عِبَادِهِ: إِنِّي لَمْ أَجْعَلْ عِلْمِي وَحِكْمَتِي فِيكُمْ (٥) إِلَّا وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَغْفِرَ لَكُمْ عَلَى مَا كَانَ مِنْكُمْ، وَلَا أُبَالِي» إِسْنَادُهُ جَيِّدٌ.

“รายงานจากท่านษะอฺละบะฮฺ บินอัลฮะกัม กล่าวว่า ท่านศาสนทูตของอัลลอฮฺﷺได้กล่าวว่า พระองค์อัลลอฮฺﷻจะทรงดำรัสแก่บรรดานักวิชาการในวันกิยามะฮฺ **เมื่อพระองค์ทรงนั่งลงบนเก้าอี้ของพระองค์**เพื่อพิพากษาบรรดาบ่าวของพระองค์ว่า: ‘แท้จริงข้าไม่ได้ให้ความรู้และวิทยปัญญาของข้าแก่พวกเจ้า เว้นแต่ข้าจะประสงค์ในการที่จะให้อภัยแก่พวกเจ้าสำหรับสิ่งที่พวกเจ้าได้กระทำและข้าจะไม่สนใจ (ในความผิดที่พวกเจ้ากระทำมาก่อนหน้านี้-ผู้แปล)’ **สายรายงานของฮะดีษนี้ อยู่ในระดับที่ดี**”[221]

---

[219] ท่านอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ สนับสนุนทัศนะของนักวิชาการรุ่นก่อนบางส่วนที่มองว่าฮะดีษบทนี้คือฮะดีษฮะซันเป็นอย่างน้อย

[220] ชิรอญุดดีน อุมัร บินอะลีย์ บินอะฮฺมัด (อิบนุลมุลักกิน), *มุคตะศ็อรอิซติดรอกอัลฮาฟิซฺอัสสะฮะบีย์อะลามุซตัดร็อกอบีย์อับดิลลาะฮฺอัลฮากิม*, เล่ม 3, ตรวจทานและศึกษาโดย อับดุลลอฮฺ บินมุฮัมมัด อัลลุฮัยดาน และ ซะอฺด์ บินอับดิลละฮฺ บินอับดิลอะซี้ส อาลุฮุมัยยิด, หน้า 1370-1409. หมายเลข 552.

[221] อบุลฟิดาอ์ อิสมาอีล บินอุมัร บินกะษีร อัลกุเราะชีย์ อัดดิมัชกีย์, *ตัฟซีรอัลกุรอานอัลอะซีม*, เล่ม 5, ตรวจทานโดย ซามีย์ บินมุฮัมมัด อัซซะลามะฮฺ (อัรริยาฎ: ดารฏ็อยยิบะฮฺลินนัชรฺวัตเตาซีอฺ, 1420), หน้า 272.

ท่านอัลฮาฟิซฺ อัซซุยูฏีย์ﷺกล่าวว่า (وَحُسِّنَ) "และฮะดีษนี้ถูกให้สถานะในระดับฮะซัน"[222]

ในหนังสืออีกเล่มหนึ่ง ท่านอัลฮาฟิซฺ อัซซุยูฏีย์ﷺได้กล่าวว่า

(قلت) لَهُ طَرِيق لَا بَأْس بِهِ قَالَ الطَّبَرَانِيّ حَدَّثنَا أَحْمَد بْن زُهَيْر التسترِي حَدَّثنَا الْعَلَاء بْن مسلمة حَدَّثنَا إِبْرَاهِيم بْن الطَّالقَانِي حَدَّثنَا ابْن الْمُبَارك عَن سُفْيَان عَن سماك بْن حَرْب عَن ثَعْلَبَة بْن الحكم قَالَ قَالَ رَسُول الله: يَقُولُ الله عز وجل للْعُلَمَاء يَوْم الْقِيَامَة إِذا قعد عَلَى كرسيه لفصل عباده إِنِّي لَم أجعَل حكمي وَعلمِي فِيكُم إِلَّا وَأَنا أُرِيد أَن أغفرَ لكم عَلَى مَا كَانَ فِيكُم وَلَا أُبَالِي. رِجَاله موثقون،

"ข้าพเจ้าขอกล่าวว่า สำหรับฮะดีษบทนี้ มีสายรายงานกระแสหนึ่งซึ่ง**สายรายงานของมันไม่มีปัญหาอันใด**[223] ท่านอัฏเฏาะบะรอนีย์ﷺกล่าวว่า...รายงานจากท่านษะอฺละบะฮฺ บินอัลฮะกัม กล่าวว่า ท่านศาสนทูตของอัลลอฮฺﷺได้กล่าวว่า พระองค์อัลลอฮฺจะทรงดำรัสแก่บรรดานักวิชาการในวันกิยามะฮฺ **เมื่อพระองค์ทรงนั่งลงบนเก้าอี้ของพระองค์**เพื่อพิพากษาบรรดาบ่าวของพระองค์ว่า: 'แท้จริงข้าไม่ได้ให้ข้อตัดสินทางศาสนาและความรู้ของข้าแก่พวกเจ้า เว้นแต่ข้าจะประสงค์ในการที่จะให้อภัยแก่พวกเจ้าสำหรับสิ่งที่พวกเจ้าได้กระทำและข้าจะไม่สนใจ (ในความผิดที่พวกเจ้ากระทำมาก่อนหน้านี้-ผู้แปล)' **ผู้รายงานของฮะดีษนี้ได้ถูกให้ความเชื่อถือในระดับษิเกาะฮฺ**"[224]

---

[222] ญะลาลุดดีน อัซซุยูฏีย์, *ญัมอุลญะวามิอฺ*, เล่ม 13 (ม.ป.ท.: ดารุซซะอาดะฮฺลิฏฏิบาอะฮฺ, 1426), หน้า 284.

[223] หมายถึงสายรายงานของมันอยู่ในระดับที่ดีพอจะเป็นฮะดีษฮะซันได้ วัลลอฮุอะอฺลัม

[224] ญะลาลุดดีน อับดุรเราะฮฺมาน อัซซุยูฏีย์, *อัลละอาลิอ์อัลมัศนูอะฮฺฟิลอะฮาดีษิลเมาฎูอะฮฺ*, เล่ม 1, ตรวจทานโดย อบูอับดิรเราะฮฺมาน เศาะลาฮฺ บินมุฮัมมัด บินอุวัยเฎาะฮฺ (บัยรูต: ดารุลกุตุบอัลอิลมียะฮฺ, 1417), หน้า 201-202.

ท่านอัลบูศีรีย์ ﷺ (เสียปี 845)[225] และ ท่านฮะซัน บินอะลีย์ อัลฟัยยูมีย์ ﷺ (เสียปี 870) ได้รับรองฮะดีษบทนี้ว่า

رَوَاهُ الطَّبَرَانِيّ فِي الْكَبِير وَرُوَاته ثِقَات

"ท่านอัฏเฏาะบะรอนีย์ ได้รายงานฮะดีษนี้ไว้ใน อัลกะบีร และบรรดาผู้รายงานของฮะดีษนี้ คือผู้รายงานในระดับษิเกาะฮฺ (เชื่อถือได้ในระดับเศาะฮีฮฺ)"[226]

ความจริงแล้วสำนวนการรับรองฮะดีษบทนี้ของท่านท่านอัลบูศีรีย์และฮะซัน บินอะลีย์ อัลฟัยยูมีย์ﷺนั้น เป็นสำนวนการรับรองที่ถือตามความเห็นของท่านอัลอิมาม อัลฮาฟิซฺ อับดุลอะสี้ม อัลมุนสิรีย์ﷺ (เสียปี 656) ซึ่งได้รับรองฮะดีษบทนี้ด้วยสำนวนข้างต้นมาก่อนแล้ว อย่างไรก็ตามแต่ ท่านอัลลามะฮฺ อัลอัลบานีย์ﷺได้คัดค้านความเห็นนี้ โดยท่านให้สถานะ "เมาฎูอฺ" (เก๊) แก่ฮะดีษบทนี้แทน เนื่องจากในสายรายงานปรากฏผู้รายงานที่ชื่ออัลอะลาอ์ บินมัซละมะฮฺ อบูซาลิม ซึ่งถูกวิจารณ์ด้วยสำนวนว่า "ถูกกล่าวหาว่ากุฮะดีษ" อันเป็นผลที่ทำให้ฮะดีษของเขาบทนี้ตกอยู่ในสถานะเมาฎูอฺ[227] เช่นเดียวกับคณะอุละมาอ์ฮะดีษแห่งอัลอัซฮัรทั้ง 3 ท่าน[228] ก็ได้วิจารณ์ฮะดีษบทนี้ว่า

والعلاء بن مسلمة متروك، اتهم بالوضع.

---

[225] ชิฮาบุดดีน อะฮฺมัด บินอบีย์บักร บินอีซมาอีล อัลบูศีรีย์, *กิตาบอิตฮาฟิลคิยะเราะฮฺอัลมะฮะเราะฮฺบิซะวาอิดอัลมะซานีดอัลอัชเราะฮฺ*, เล่ม 8, ตรวจทานโดย ดารุลมิชกาตลิลบะฮฺษฺอัลอิลมีย์ (อัรริยาฎ: ดารุลวะฏ็อนลินนัชรฺ, 1420), หน้า 266 หมายเลข 7937.

[226] อบูมุฮัมมัด ฮะซัน บินอะลีย์ บินซุลัยมาน อัลบัดรฺ อัลฟัยยูมีย์ อัลกอฮิรีย์, *ฟัตฮุลเกาะรีบอัลมุญีบอะลัตตัรฆี้บวัตตัรฮีบ*, เล่ม 1, ตรวจทานโดย มุฮัมมัด บินอิซฮาก อาลุอิบรอฮีม (อัรริยาฎ: ดารุซซะลาม, 1439), หน้า 699. ตัวบทภาษาอาหรับข้างต้น คือสำนวนข้อเขียนของท่านอัลฟัยยูมีย์

[227] มุฮัมมัด นาศิรุดดีน อัลอัลบานีย์, *เฎาะอีฟอัตตัรฆี้บวัตตัรฮีบ*, เล่ม 1 (อัรริยาฎ: มักตะบะฮฺอัลมะอาริฟลินนัชรฺวัตเตาซีอฺ, 1421), หน้า 49 หมายเลข: 61-(18).

[228] ประกอบไปด้วย ชัยคฺมุคตาร อิบรอฮีม อัลฮาอิจ, อับดุลฮะมี้ด มุฮัมมัด นะดาย์ และ ฮะซัน อีซา อับดุศศอฮิร ทั้งสามคือ คณะผู้ตรวจทานและจัดพิมพ์หนังสือ "ญัมอุลญะวามิอฺ" ของอัซซุยูฏีย์และหนังสือก็ถูกเผยแพร่ในนามของมหาวิทยาลัยอัลอัซฮัรอัชชะรีฟ โปรดดู ญะลาลุดดีน อัซซุยูฏีย์, ญัมอุลญะวามิอฺ, เล่ม 1, หน้า 17.

"และอัลอะลาอ์ บินมัซละมะฮฺ คือผู้รายงานในระดับมัตรู้ก[229] เขาถูกกล่าวหาว่าเป็นคนที่กุฮะดีษ"[230]

นั่นหมายความว่า "จอมขี้โม้" แห่งสำนักอัลเกาษะรียะฮฺจะต้องรีบยอมรับฮะดีษ "การนั่งบนเก้าอี้" บทนี้ดังการรับรองของนักฮะดีษรุ่นก่อน ส่วนคณะนักวิชาการฮะดีษแห่งรั้วอัลอัซฮัรทั้ง 3 ท่านนี้และชัยคฺ "รุ่นหลัง" อื่น ๆ ที่ไม่เชื่อถือต่อฮะดีษ ทั้งหมดก็ล้วนแล้วแต่ "เซาะกร่อนโลกวิชาการแบบหนึ่ง" ทั้งสิ้น! ฉะนั้นเพื่อมิให้ซ้ำรอย "การเซาะกร่อนโลกวิชาการแบบหนึ่ง" ชาวคณะสำนักอัลเกาษะรียะฮฺจึงจำเป็นที่จะต้องยอมรับฮะดีษ "การนั่งบนเก้าอี้ของพระเจ้า" บทนี้ ซึ่งนั่นก็จะสอดคล้องกับท่าทีของท่านชัยคฺมันศูร บินอะลีย์ นาศิฟ ﷺปราชญ์อัลอัซฮัร เจ้าของตำราฮะดีษ "อัตตาจ" ที่ได้นำเอาฮะดีษ "การนั่งบนเก้าอี้" บทนี้มาใช้อธิบายเสริมฮะดีษที่ระบุว่า บรรดานบี, อุละมาอ์, และนักรบที่ตายชะฮีดจะได้รับสิทธิในการชะฟาอะฮฺ (ขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น) ในวันกิยามะฮฺ[231]

และหากถือความเข้าใจเรื่อง "อัตตัฟวีฎ" แบบนายซะอี้ด ฟูดะฮฺด้วยแล้ว "จอมขี้โม้" ก็จะต้องสรุปออกมาว่า "พระองค์ทรงนั่งบนเก้าอี้ โดยที่ไม่ใช่..." ที่เหลือก็เติมเอาเองตามแต่ที่คณะปรัชญากรีกแห่งรัฐเพตราจะหมายมั่นปรารถนาเถิด

---

[229] เป็นระดับแย่ที่สุดของผู้รายงานในประเภทฮะดีษเฎาะอีฟรองจากฮะดีษอัลเมาฎูอฺ และฮะดีษของเขาจะไม่ถูกนำมาใช้เป็นหลักฐานและจะไม่ถูกนำมาพิจารณาหากระแสเสริมอื่น ๆ เพื่อเลื่อนระดับให้สูงขึ้นอีก โปรดดู มะฮฺมู้ด อัฏเฏาะฮฺฮาน, *ตัยซีรมุศเฏาะละฮิลฮะดีษ*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (อัรริยาฎ: มักตะบะตุลมะอาริฟลินนัชริวัตเตาซีอฺ, 1431), หน้า 117-118, 191.

[230] ญะลาลุดดีน อัซซุยูฏีย์, *ญัมอุลญะวามิอฺ*, เล่ม 13, หน้า 284 เชิงอรรถที่ 1.

[231] มันศูร อะลีย์ นาศิฟ, *อัตตาจอัลญามิอฺลิลอุศูลฟีอะฮาดีษิรเราะซูลวะอะลัยฮิฆอยะตุลมะอ์มูลชัรฮุตตาจอัลญามิอฺลิลอุศูล*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (บัยรูต: ดารฺอิฮฺยาอิตตุรอษอัลอะเราะบีย์, 1381), หน้า 65 เชิงอรรถที่ 10. ท่าน ดร.อัซซัยยิด ริซกฺฏเฏาะวีล ระบุว่า เชิงอรรถของหนังสืออัตตาจ "ฆอยะตุลมะอ์มุล" เป็นข้อเขียนของชัยคฺมันศูรด้วยเช่นกัน โปรดดู อัซซัยยิด ริซกฺฏเฏาะวีล, *มุก็อดดิมะฮฺฟีอุศูลิลบะฮฺษิลอิลมีย์วะตะฮฺกีกิตตุรอษ* (อัลกอฮิเราะฮฺ: อัลมักตะบะฮฺอัลอัซฮะรียะฮฺลิตตุรอษ, 1424), หน้า 75.